

Werkplan MKBG

Maatschappelijke klankbordgroep
Kennisprogramma Zeespiegelstijging

Februari 2024

Impact op morgen.

Inhoudsopgave

Werkplan	1
Inleiding	3
Uitgangspunten MKBG	4
Themabijeenkomsten	5
Gevraagd en ongevraagd advies	6
Jaarplan 2024	7
Ontwikkelingen KP ZSS in 2024	8
Voorstel voor themabijeenkomst 2024	9
Bijlagen	10
Inventarisatie onderwerpen	11
Deelnemers MKBG	12

Inleiding

Het doel van dit werkplan is om een gestructureerde en wederkerige samenwerking te bevorderen tussen het kennisprogramma zeespiegelstijging (hierna KP ZSS) en de maatschappelijke organisaties in maatschappelijke klankbordgroep (hierna MKBG). Het werkplan bestaat uit twee delen. Het eerste deel beschrijft de visie en de werkwijze van de MKBG gedurende de looptijd van het KP ZSS. Het tweede is de globale agenda voor het jaar 2024. Dit deel zal jaarlijks worden geactualiseerd en vastgesteld tijdens de laatste bijeenkomst van het voorgaande jaar.

Doel

Het doel van MKBG is drieledig¹:

- Maatschappelijke organisaties worden geïnformeerd over de ontwikkelde kennis en kunnen bijdragen aan de kennisontwikkeling;
- Er wordt een breder proces op gang gebracht waarbij maatschappelijke organisaties handelingsperspectieven op het gebied van zeespiegelstijging voor zichzelf kunnen ontwikkelen en aangeven wat zij daarvoor nodig hebben;
- Er wordt feedback gegeven aan lenW op de hoofdlijnen van het KP ZSS (resultaten van alle vijf werksporen overziend) en op de strategische kant in het bijzonder om zo het kennisprogramma te kunnen verbeteren.

Taken van de MKBG

De MKBG heeft de volgende taken:

- Reflecteren op 1) de (tussen)resultaten van het KPZSS, 2) de belangen die worden geraakt en de behoeften aan met name handelingsperspectieven en 3) de rolverdeling tussen de partijen inclusief de overheid.
- Adviseren aan lenW over de verdere invulling van het bredere proces waarbij

maatschappelijke organisaties handelingsperspectieven kunnen ontwikkelen. Dit is een continue proces, waarbij lenW vraagt om concrete adviezen op basis van de hierboven genoemde reflectie op de resultaten van de vijf sporen.

- Adviseren aan lenW over benodigde (aanvullende) bijdragen aan de kennisontwikkeling (op basis van een strategisch overzicht over het KP ZSS als geheel) en, bij opvolging van de adviezen, een actieve rol om kennisdragers aan te dragen die een bijdrage kunnen leveren.

Daarnaast zullen de MKBG-leden ook hun specifieke (vak) kennis inbrengen, kennisvragen aandragen en verder kennis ontwikkelen en doorzetten door met elkaar in gesprek te gaan tijdens de bijeenkomsten (en daarbuiten).

In de laatste maanden van 2023 hebben de voorzitter en de secretaris van de MKBG kennismakingsgesprekken gevoerd met alle deelnemende organisaties. Daarin is ook gevraagd naar de verwachtingen van de MKBG en effectieve werkvormen om deze verwachtingen waar te maken. Dit werkplan is mede gebaseerd op de inbreng uit deze gesprekken.

¹) Voorstel lenW voor nadere invulling van de maatschappelijke klankbordgroep Kennisprogramma Zeespiegelstijging' (2022)

Uitgangspunten MKBG

MKBG als bron van relevante kennis en schakel tussen KPZSS en maatschappij

Kort samengevat is het doel van de maatschappelijke klankbordgroep 1) het delen van kennis, 2) het doorwerken van kennis in handelingsperspectieven en 3) het reflecteren op en adviseren over KPZSS. De klankbordgroep draagt op die manier bij aan de maatschappelijke inbedding van de kennis over zeespiegelstijging. Wat de deelnemers van de MKBG hierin aanspreekt is het belang dat gehecht wordt aan kennis en ervaring 'uit alle relevante invalshoeken'. De MKBG is in de eerste plaats een bron van kennis en schakel tussen KP ZSS en de maatschappij. De deelnemers van de MKBG zien zichzelf ook als vraagbaak voor KP ZSS en het ministerie van IenW.

MKBG verbinden door middel van verhalen

De MKBG is een diverse groep van maatschappelijke organisaties die zich zullen moeten verhouden tot zeespiegelstijging en de gevolgen daarvan. Elke organisatie met een eigen belang en verantwoordelijkheid, maar ook met een eigen taal en cultuur. In zo'n grote groep kan dit al snel leiden tot een Babylonische spraakverwarring. De deelnemers van de MKBG kennen de kracht van verhalen. Verhalen zorgen niet alleen voor verbinding, maar zijn ook dragers van relevante kennis en ervaring. In de MKBG maken we gebruik van verhalen (narrativiteit), bijvoorbeeld als het gaat om het doordenken van verschillende scenario's of het formuleren van kennisbehoeften of handelingsperspectieven.

Stimuleren van participatie door eigenaarschap

Succesvol participeren kan alleen als de deelnemende organisaties eigenaarschap voelen en van daaruit verantwoordelijkheid nemen. Daarvoor is het belangrijk dat de doelstellingen van de MKBG helder zijn voor alle leden en dat zij een goed

beeld hebben wat zij kunnen halen en brengen. Belangrijk is ook dat er veel ruimte is voor eigen invulling en de mogelijkheid tot bijsturing op de gekozen koers. Daarnaast is het belangrijk dat de MKBG op een begrijpelijke en aantrekkelijke manier geïnformeerd worden over de ontwikkelde kennis zodat de deelnemers deze kennis ook kunnen (her)gebruiken om de handelingsperspectieven voor zichzelf in kaart te brengen en deze te delen binnen hun eigen netwerk.

MKBG op locatie (schouw)

Zeespiegelstijging heeft op verschillende manieren invloed op (de belangen van) veel maatschappelijke organisaties. De deelnemers van de MKBG vinden het belangrijk om met elkaar daarover in gesprek te gaan (kennisdeling). Om dit zichtbaar en invoelbaar te maken, worden jaarlijks twee van de vier themabijeenkomsten georganiseerd op een locatie van één van de deelnemende organisaties. Op deze locaties organiseren we in samenwerking met de deelnemers een 'schouw'.

Een betrokken voorzitter die inspireert en stuurt op relatie

Het laatste uitgangspunt betreft de rol van de voorzitter. De rol van voorzitter van de MKBG is om de goede en effectieve samenwerking te faciliteren. De voorzitter is verantwoordelijk voor een inspirerende en aantrekkelijke cultuur binnen MKBG. Het creëren van een veilige omgeving waarin vrijelijk kennisdeling plaatsvindt en gediscussieerd kan worden wordt gezien als een voorwaarde voor succes. Daarbij stuurt de voorzitter op relatie.

Themabijeenkomsten

Vier keer per jaar een themabijeenkomst

Om invulling te geven aan de taken van de MKBG worden jaarlijks vier fysieke themabijeenkomsten georganiseerd. Twee daarvan vinden plaats op het kantoor van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en twee bijeenkomsten vinden plaats op locatie bij één van de deelnemende organisaties (schouw). De agenda van de themabijeenkomsten bestaat op hoofdlijn uit drie blokken (gebaseerd op de drie doelen en taken van de MKBG):

- Kennisdeling
- Kennisdoorwerking
- Reflectie op KP ZSS

Kennisdeling

In het eerste blok staat het delen van kennis centraal. Dit kunnen presentaties zijn vanuit het KP ZSS over recente onderzoeksresultaten, maar ook presentaties van deelnemers van de MKBG aan KP ZSS.

Kennisdoorwerking

Het tweede blok gaat over kennisdoorwerking, onder andere in concrete handelingsperspectieven voor maatschappelijke organisaties. En ook over de vraag wat aanvullend nodig is om nieuwe kennis over zeespiegelstijging te benutten in de verschillende praktijken van de deelnemers van de MKBG.

Reflectie op KP ZSS

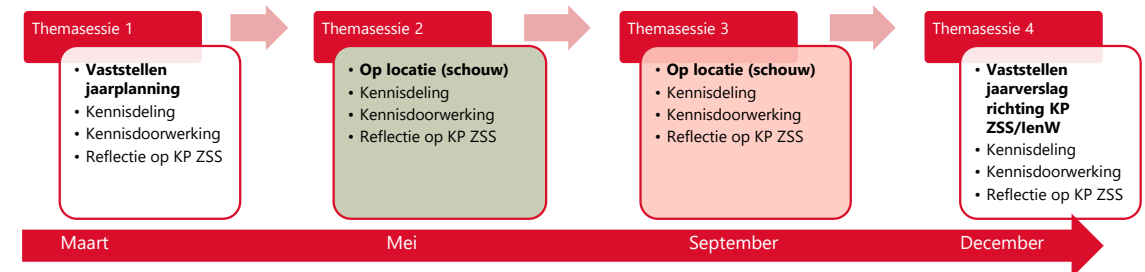
Het derde blok bestaat uit het reflecteren op (de resultaten van) het KP ZSS. Wat gaat goed en wat kan beter, en welke kansen en knelpunten ziet de MKBG? De agendapunten in dit derde blok dragen bij aan het jaarlijkse advies van de MKBG aan KP ZSS en IenW.

Jaarprogramma en advies

In de eerste themabijeenkomst van het jaar wordt het jaarprogramma vastgesteld. Om daarin aan te sluiten bij het opleverschema van KP ZSS wordt dit jaarprogramma afgestemd met KP ZSS. In de vierde themabijeenkomst van het jaar wordt het jaarverslag met een samenvatting van het advies aan de KP ZSS en IenW vastgesteld. Dit advies is gebaseerd op de verzamelde reflecties uit de eerste themabijeenkomsten.

Praktisch

De agenda en de stukken voor de themabijeenkomsten worden minimaal een week van te voren gedeeld, zodat er voldoende voorbereidingstijd is en eventuele collega-maatschappelijke organisaties of branche leden geconsulteerd kunnen worden. De themabijeenkomsten op locatie worden voorbereid in samenwerking met de maatschappelijke organisatie waar we te gast zijn. Van elke bijeenkomst wordt een verslag gemaakt door onafhankelijk secretaris, welke na vaststelling openbaar worden gemaakt op de website van het KP ZSS.

Figuur 1 Jaarcyclus van themabijeenkomsten

Gevraagd en ongevraagd advies

De MKBG geeft gevraagd en ongevraagd advies aan het KP ZSS. Het advies kan gaan over de programmering van het kennisprogramma, de opzet en uitvoering van onderzoeken en de (tussentijdse) resultaten van onderzoeken.

Gevraagd advies

Het leveren van gevraagd advies kan op de volgende manieren:

- De MKBG kan door het KP ZSS uitgenodigd worden om een reflectie of een advies te geven, bijvoorbeeld op een concept onderzoeksrapport.
- De MKBG kan betrokken worden bij het uitvoeren van onderzoek. De MKBG vertegenwoordigd een breed spectrum aan relevante expertises.
- DE MKBG kan focusgroepen organiseren waarin de groepsleden reflecteren op en adviseren over specifieke thema's.

Ongevraagd advies

Het leveren van ongevraagd advies kan op de volgende manieren:

- Leden van de MKBG kunnen op elk moment feedback geven, bijvoorbeeld via de voorzitter van de MKBG.
- Leden van de MKBG kunnen informele gesprekken aangaan met vertegenwoordigers van het KP ZSS om hun gedachten, zorgen en suggesties te delen.
- De MKBG stelt jaarlijks een jaarverslag op met daarin een samenvatting van alle observaties, aanbevelingen en suggesties. Het jaarverslag wordt gedeeld met de vertegenwoordigers van het KP ZSS.

Jaarverslag

Het jaarverslag zal in 2024 (en de opeenvolgende jaren) in Q4 van ieder jaar met het kennisprogramma worden gedeeld. Op het jaarverslag van de MKBG volgt een reactie van het KP ZSS waarin het programmamanagement beschrijft wat zij met de adviezen hebben gedaan.

Gezamenlijkheid

Er zitten maatschappelijke partijen in de MKBG uit iedere hoek van de samenleving. Dit heeft als logisch gevolg dat er verschillende invalshoeken zijn die belicht dienen te worden. Daarom zal de voorzitter zorg dragen dat iedere vertegenwoordiger voldoende inbreng kan geven en zijn (kennis) vragen kwijt kan binnen de MKBG.

Werkplan MKBG

Jaarplan 2024

Ontwikkelingen KP ZSS in 2024

Relevante ontwikkelingen in 2024

In 2024 zal er een impactanalyse worden uitgevoerd (door RoyalHaskoning DHV) die geordende inzichten moet leveren over:

- de gevolgen van zeespiegelstijging - De gevolgen van zeespiegelstijging;
- de houdbaarheid van de huidige strategieën, ook in vergelijking met de eventuele oprekmogelijkheden en lange termijn oplossingsrichtingen (LTO's);
- de onderlinge vergelijking van lange termijn oplossingsrichtingen.

De informatie uit de impactanalyse zal worden benut om een oordeel te vormen en een besluit te nemen over de manier waarop Nederland zich voorbereidt op een stijging van de zeespiegel. De oordeel- of besluitvorming is geen onderdeel van de impactanalyse maar vindt plaats tijdens de herijking van het deltaprogramma. De eindrapportage van de impactanalyse wordt in november 2024 verwacht.

Ook zal er in maart het congres KP ZSS plaatsvinden waarin de tussenbalans centraal zal staan en het vervolg hierop. Verdere reflectie op de tussenbalans en het formuleren van de reactie hierop zal een rol krijgen tijdens de eerste themabijeenkomst van 2024.

Daarnaast worden er in 2024 de resultaten van de drie consortia (die de vier oplossingsrichtingen die verkend zijn omzitten in concrete uitwerkingen per oplossingsrichting (zijnde: beschermen gesloten, beschermen open, zeewaarts, meebewegen [Tussenbalans](#)).

De resultaten van deze consortia worden begin 2024 verwacht en zullen ook een rol krijgen tijdens één van de themabijeenkomsten gedurende de eerste helft van 2024.

Op moment van schrijven wordt het programma van het KP ZSS verder ontwikkeld, meer duidelijkheid hierover zal begin 2024 volgen.

Voorstel voor themabijeenkomsten 2024

Themabijeenkomst 24.1: Zeespiegelstijging en zoetwatervoorziening

Tijdens deze themabijeenkomst staat de relatie tussen zeespiegelstijging en de zoetwatervoorziening centraal.

Themabijeenkomst 24.2: Zeespiegelstijging en natuurontwikkeling

Tijdens de themabijeenkomst in mei willen we ingaan op de invloed van zeespiegelstijging op natuur, natuurontwikkeling en de houdbaarheid van natuurdoelstellingen.

Themabijeenkomst 24.3: Zeespiegelstijging en woningbouwopgave

Tijdens de themabijeenkomst in september willen we ingaan op de woningbouwopgave, de ruimtelijke puzzel en hoe deze wordt beïnvloed door de resultaten uit het kennisprogramma zeespiegelstijging en wat er voor nodig is om hiernaar te handelen. Ook willen we samen kijken naar de mogelijkheden voor 'nature based solutions'.

Themabijeenkomst 24.4: Impactanalyse

Tijdens de themabijeenkomst in december willen we de resultaten van de impactanalyse bespreken.

Werkplan MKBG

Bijlagen

Bijlage 1 Inventarisatie onderwerpen

In de kennismakingsgesprekken met de MKBG-leden is er naast procesmatige onderwerpen ook gesproken over de inhoudelijke raakvlakken tussen de maatschappelijke organisaties en het KP ZSS. Hier zijn verschillende thema's aan bod gekomen die we een plek willen geven tijdens één van de themabijeenkomsten de komende periode en die daarin een plek krijgen.

Een overzicht van de ingebrachte onderwerpen:

Zeespiegelstijging en woningbouwopgave

- Wat is de invloed van zeespiegelstijging op het bouwbesluit?
- Hoe speelt zeespiegelstijging een rol in toekomstige uitvragen (opdrachten) van woningbouwverenigingen, energiemaatschappijen
- Hoe kan natuurinclusief bouwen of het gebruik van 'nature based solutions' een rol spelen in de mitigatie van de zeespiegelstijging

Zeespiegelstijging en netbeheer

- Wat betekent zeespiegelstijging voor problematiek zoals verzilting, verzakkingen en eventuele uitdroging van de ondergrond?
- Hoe moeten we de belangen van energie en transport beter wegen in de verschillende zeespiegelstijging scenario's
- Wat zijn de risico's voor energie import (zoals het aanmeren van LNG-schepen)
- Kunnen we de GIS-data vanuit het KP ZSS vergelijken met ons netwerk en de specifieke risico's in kaart brengen
- Dijkversterking en de ligging van transportleidingen

Zeespiegelstijging, overheid en afwegingen

- Hoe maken overheidspartijen hun afwegingen, bijvoorbeeld hoe veiligheidsregio's omgaan met stresstesten

Zeespiegelstijging en oppervlakedelfstoffenwinning

- Het versterken en verhogen van dijken doet de vraag naar oppervlakedelfstoffen (zand, klei, en grind) stijgen. Hoe kan de overheid ervoor zorgen dat het winnen van deze delfstoffen sneller kan verlopen?
- Wat voor invloed heeft zeespiegelstijging op de ruimtevraag die nodig is voor delfstoffenwinning?
- Hoe kunnen we natuur meer betrekken bij het vraagstuk over een toenemende delfstoffenwinning n.a.v. de zeespiegelstijging?

Zeespiegelstijging en Natuurontwikkeling

- Wat is de invloed van zeespiegelstijging op de natuur, natuurontwikkeling en de houdbaarheid van natuurdoelstellingen?
- Combinatie waterveiligheid en natuur

Bijlage 2 Deelnemers MKBG

Op dit moment bestaat de MKBG uit 26 maatschappelijke organisaties uit 8 verschillende sectoren. Maatschappelijke organisaties waarmee contact is zijn VNO-NCW, Aedes, NEPROM, NWEA en LTO.

Sector	Organisatie
Drinkwatersector	Dunea
	PWN
	Brabant Water
	Vitens
	Evides
Watersport	Watersportverbond
	Regioteam Noordzee watersportverbond
Natuur en landschap	Wereld Natuurfonds
	Wadden vereniging
	Stichting Duinbehoud
	Stichting de Noordzee
	Stichting de Ark
	Blauwe Hart Natuurlijk
Bouwsector	Landschappen
	Bouwend Nederland
	Vereniging Waterbouwers
Scheepvaart	Koninklijke Binnenvaart Nederland
	Branche organisatie Zeehavens
Delfstoffen	Cascadeoppervlaktedelfstoffen
Financiële sector	Vereniging van Banken
	Verbond van Verzekeraars
	Achmea
Energie	Vereniging Energie Nederland
	Netbeheer Nederland
	Gasunie
	Kernreactor Petten Pallas

Werken met TwynstraGudde betekent samen maatschappelijke transitie werkend krijgen. Met advies, management en opleidingen helpen we mensen en organisaties bij duurzame veranderingen. Denk aan energie en klimaat, wonen, veiligheid, landbouw, mobiliteit, zorg en onderwijs. Onze kracht ligt in daadkracht. In het creëren van oplossingen die werkbaar zijn én werkbaar blijven. Samen met onze opdrachtgevers - en alle belanghebbenden daaromheen - werken we aan een samenleving die schoon, veilig, gezond en weerbaar is. Zo maken we blijvend impact op morgen.

Roel Valkman (Voorzitter)
rva@tg.nl

Sam Robroek (Secretaris)
srb@tg.nl

Alle intellectuele eigendomsrechten met betrekking tot deze presentatie berusten bij TwynstraGudde. Niets uit deze presentatie mag worden veelevoudigd of openbaar gemaakt zonder schriftelijke toestemming van TwynstraGudde.

Impact op morgen.